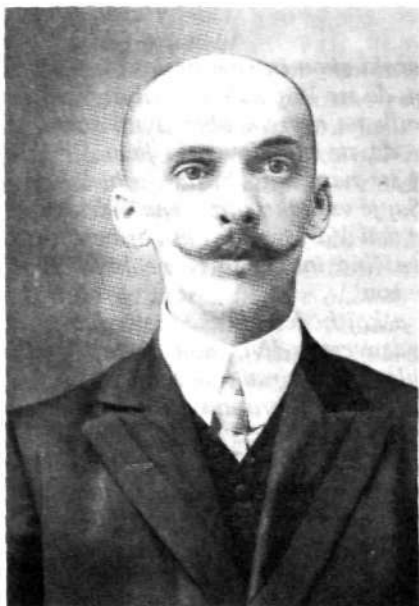

Pisma B. Borku (1–7, 9) in O. Župančiču (8)

Dragutin
Domjanić

I.

Zagreb, 14./6. 1927

Dragi prijatelj!

Prejel sem vaše ljubeznivo pismo in Vašo krasno oceno moje knjige *V suncu i senci v Jutru*. Na to oceno me je opozoril prijatelj v Zagrebu takoj, ko je *Jutro* od 5./6. 27 prišlo v Zagreb. Vaša ocena je napisana zelo lepo, z mnogo občutka, in od srca se Vam zanjo zahvaljujem. Knjiga je bila hitro razprodana, prej kot v treh tednih.

Naši ljudje imajo radi kajkavščino, pa tudi naklada je bila majhna.

Sedaj se litografira druga izdaja v 1000 izvodih. V tiskarni niso shranili kamna, zato je gospodična Höckerjeva, ki je knjigo zares lepo okrasila, morala spet vse znova pisati na kamen.

Morda Vas bo zanimalo, da je pesem, ki jo je eden naših kritikov imenoval najlepšo, *Gorice v suncu*, pisana kot spomin na Jeruzalemske gorice, kjer sem bil preteklega leta v prijetni slovenski družbi po odkritju spomenika Fr. Miklošiču v Ljutomeru.

Krasna pokrajina in krasni dnevi!

Tudi meni je bilo ljubo, da sva se sestala v Zagrebu. Upam, da ste bili takrat pri nas zadovoljni.

Še enkrat hvala za ljubeznivo oceno. Sprejmite izraz mojega posebnega spoštovanja

Prisrčni pozdrav

Vaš vdani

Dragutin Domjanić

Naslov: dr. Dragutin Domjanić
svetnik Kr. banskega stola
Zagreb, Gundulićeva ul. 31/I

¹ To je bilo 8. avgusta 1926. Takrat je imel Domjanić govor, posvečen Franu Miklošiču. Prim. J. Baukart, *Pesnik Zagorja v Prlekiji*, »7 dni«, št. 24 (24. 6.–30. 6. 1966), Maribor 1966, 4–5.

2.

Zagreb, 3./10. 28

Dragi prijatelj!

Te dni sem dobil Ljubljanski zvon in sem bral Vašo ljubeznivo in lepo oceno o svojih pesmih. Mislim, da ste Vi pisali o mojih stvarih z največ srca.² Jaz sam seveda o svojih pesmih ne morem objektivno soditi, pisal pa sem zmeraj iskreno. Drago mi je, da ste me slovenski javnosti prikazali Vi, ki sami dobro znate hrvatsko in ste nam tako blizu, da bi lahko rekel, da ste samo po naključju Slovenec. Saj je vse tako blizu, ena v drugo prehajata tako slovenščina in kajkavščina kot tisti Vaši travniki in gorice v naše Zagorje, da ne občutiš, kje se neha slovenščina in kje se začne hrvaščina. Zemlja, na kateri in za katero živimo – je ista!

Priznam, da sem »star«, a kaj hočete? Takega me je naredila tradicija, ki vendarle v meni še tudi podzvestno živi, moji dedje so bili graščaki, in šele ta naša generacija je morala degenerirati v uradnike.

Kot vidim, je tudi Vas zanimal preobrat od aristokratskega v plebojsko. Jaz sam prav ne vem, zakaj je tako prišlo. Morda sem se samo vrnil k tistemu, kar mi je bilo najdražje – k zemlji. Nekoč sem govoril z nekim našim pisateljem in pesnikom, ki je tudi sedaj še kmet, pa mi je rekel, da je čudno, kako da sem v kajkavskih pesmih jaz »aristokrat« tako blizu kmetu, in sva prišla do sklepa, da je to čustvo, ljubezen do zemlje, ki jo ima tako kmet kot jaz, zato imam srce zanj. Grad mi tudi sedaj ni ljub, rad imam samo naravo okrog njega.

Kajkavsko sem, mislim, začel pisati zato, ker sem hotel pokazati glasbo in lepoto naše kajkavske besede, v kateri lahko izrečem, kar je najintimnejše. Hotel sem oluščiti, da tako rečem, vse, kar je nakit, in dati samo glasbo, podobo in čustvo, ki ga lahko občuti vsak.

Naravno, da je to zelo blizu slovenskemu. Samo Vam je mnogo lažje, ker je slovenski jezik, ki se vse bolj razvija, živ, naš kajkavski dialekt pa žal vse bolj izginja. Hotel sem ohraniti nekaj v njem napisanega in občutenega.

Vi ste v svoji kritiki dobro opazili mnogo tega, pisali pa ste zelo prijateljsko in z ljubeznijo, kar danes pri sodobnih kritikih, ki samo rušijo, ni v modi.

Še enkrat prav lepa Vam hvala za Vaš trud in za Vašo ljubeznivost.

Prav tako se lepo spominjam Vašega ljubeznivega sprejema, ko smo bili pri Vas doma. Hvala Vam in Vašima gg. roditeljema. Čas, ki sem ga prebil v Ljubljani, mi bo dolgo ostal v prijetnem spominu. Zelo prijetno sem se počutil, daleč od vsakdanjih skrbi in službene tlake med dobrimi in prijaznimi ljudmi. Ko sem bil pri Vas doma, sem občutil, kako smo si Hrvati in Slovenci blizu. Samo vražja politika nas vedno ločuje.

Nisem Vam mogel pisati prej, ker nisem prej dobil Ljub. zvona, na katerega sem naročen. V Obzoru je g. Esih takoj, ko je kritika izšla, objavil majhen izvleček iz Vaše kritike.

*Prisrčno pozdravljam Vas, poljubljam roko
milostivi gospe soprogi
in ostajam Vaš vdani*

Dragutin Domjanić

² Glej Božidar Borko, Dragutin M. Domjanić – Skica, Ljubljanski zvon XLVIII, Ljubljana 1928, 484–494; objavljeno tudi v Borkovi knjigi Na razpotjih časa, Maribor 1962, 171–180.

3.

Zagreb, 27./3. 29

Dragi prijatelj!

Po tako težkem in mrzlem uvodu vendar enkrat prihaja pomlad, in že je tu velika noč. Vam in milostivi gospe želim srečne velikonočne praznike ter mnogo veselja, sonca in zdravja!

Gotovo ste tudi Vi tako obremenjeni z delom v uredništvu, kot sem jaz s svojimi spisi. Ni se mogoče oddahniti. Pa ko bi bilo vse to vsaj malo zanimivo!

Vreme nekaj nagaja, do sedaj je tudi deževalo, upam, da nam ne bo pokvarilo še praznikov. Vi boste najbrž šli malo na izlet iz »bele Ljubljane«, jaz bom šel morda malo v okolico – Remete ali podobno.

V soboto sem bil v Brežicah z g. Lojzetom Peterlinom Batagom, Petruško Peterlinom in g. Ivanom Albrehtom. Brali smo svoje stvari. (Kaj, čudite se, da sem bral tudi jaz.) Dobro je uspelo in lepo so nas sprejeli.

V Novi Evropi sem tudi bral (ker redko pridem do Jutra), da je neki Ka. Me. (Mesarič) napadel naša kulturna društva in posameznike, med drugimi tudi Pen klub (ki sem mu za sedaj predsednik jaz). Ne verjamem, da se bo pri nas kdo mnogo oziral na tisto, kar piše Mesarič. Mislim, da on sam »nima nič skupnega z literaturo« mnogo prej kot člani Pen kluba. Seveda, če je človek tudi književnik, mora prenašati usodo kandelabra. Tudi vsak psiček ga lahko pomoči.

Samo ne vem, kdo je imel to srečno misel, da je prav temu človeku pustil pisati v Vaš ugledni list. On spada med tiste malopridne literate, ki ostajajo dolžni v Gledališki kavarni in drugje. Tako je tudi on z drugimi vred izpadel iz Pen kluba. V vsakem društvu se, naravno, plača vpisnina in članarina – torej tudi v Pen klubu. Plačajo vsi, ki hočejo biti člani. Samo g. Mesarič in tovariši niso hoteli plačati, čeprav so bili pozvani, pa niso prosili, da bi plačal zanje kdo drug. Zato so bili, naravno, po pravilih izključeni.

Tu se ljudje čudijo, kako da morete tam pri Vas take ljudi sploh resno jemati.

Ne vem, kaj bo storil Pen klub in drugi, jaz osebno se z nekim Mesaričem ne bom blatil.

Mislim samo, da našemu zbližanju (Slovencev in Hrvatov) taki »kritiki« ne bodo mnogo koristili.

Sedaj se spet kaže sonce in morda bo velika noč še lepa, kar Vam želim.

Upam, da ste to težko zimo prezimili celi in ostali zdravi. Jaz sem še kar prebil. Niti gripa me ni resno zgrabila. Stare vrbe so žilave. Samo časa nimam niti za branje niti za pisanje, skoraj nimam časa niti za življenje.

Prisrčno pozdravljam in poljubljam roko milostivi

gospe soprogi

ter ostajam Vaš vdani

Dragutin Domjanić

4.

Zagreb, dne 5./4. 29

Dragi prijatelj!

Res ne vem, koga bi Vam priporočil za dopisnika Jutra o zagrebškem kulturnem življenju. Mesarič je vsekakor neprimeren. Če bom še za koga

izvedel, Vam bom sporočil. Ti današnji mladi so v vsem preveč hrupni, pa tudi nesolidni in nekulturni – pravi Balkanci v vsem – starejši pa imajo toliko dela ali skrbi za življenje, da nikakor ne utegnejo.

Nisem mislil, da sem s svojim prikazom o Albrehtu v Prosvjeti napravil faux pas. Ni dvoma, da je ta človek resen pisec in da ima dobre stvari; ko me je prosil, naj kaj napišem o njegovi knjigi, sem mu rad napravil to uslugo, in ko sem videl, kako težko živi, sem priporočil, naj njegove knjige tudi kupujejo, ne pa samo berejo.

Kaj je naredil g. Albreht in kaj se o njem v Ljubljani ve in v Zagrebu ne ve – niti jaz ne vem. Zato bi Vas prosil, da mi povsem odkrito in zaupno sporočite, zakaj je on, kakor mi pišete v svojem pismu, »po svojih osebnih kvalitetah eden od tistih ljudi, ki nas silijo k določeni rezervi ali celo previdnosti«. Bilo bi mi zelo ljubo, če mi to sporočite, da se vem ravnati.

Z g. Albrehtom sem se seznanil čisto po naključju. Prej o njem nisem vedel drugega, kot da je pisatelj in da ima dobre stvari, nekaj pa sem jih bral tudi v Ljubljanskem zvonu.

Nekdaj, že davno pred »Oslikovljenjem«, sem v Savremeniku napisal prikaz o pesmih Radivoja Petruške Peterlina Po cesti in stepi. Ko sem bil ob Miklošičevi proslavi v Ljutomeru,³ sem se po naključju srečal z g. Petruškom. Zahvalil se mi je za oceno in povedal, da je njegov brat Lojze Peterlin (Batag) sedaj učitelj v Dobovi. Ob neki priložnosti je Petruška prišel v Zagreb, kjer ima nečakinjo v nekem internatu, in me povabil, naj pridem v Dobovo. Tako sem spoznal njegovega brata Lojzeta Peterlina in nekajkrat smo bili v Dobovi. Tam sem ob neki priliki našel (konec preteklega leta) tudi g. Albrehta, pa so me zaprosili, naj kaj napišem o njegovi knjigi. Slišal sem, da je bil uradnik v Ljubljani, pa da ni več. Kako, zakaj? Ne vem. Mislil sem: človek – umetnik, malo lahkomiseln, kot sem videl, da je, ne more vzdržati kot uradnik. Videl sem, da rad popije kozarec vina (in da je telesno slab) – a to je žal – vrlina mnogih naših literatov – in rekli so mi, da težko živi z družino od prodaje svojih knjig. Jasno, bilo mi ga je žal.

Mislil sem, da se mu bo nekako pomagalo, ko smo priredili branje v Brežicah. Zato sem tudi jaz sodeloval. Drugače me je precej težko dobiti pred publiko za branje.

In to je vse!

Iz razgovora z bratom Peterlin sem opazil, da vlada v Ljubljani nerazpoloženje proti Albrehtu. Zakaj, nisem vedel, pa tudi ne vprašal, ker se nerad mešam v literarna in druga nasprotstva.

O knjigi Lojzeta Peterlina Bataga Pot za goro sem nekaj napisal za Prosvjeto. Menda se tudi to ne bo narobe razumelo. Meni se on in njegov brat Petruška zdita prijetna človeka. Nista prava uradnika, malo bolj žejna sta kot morda jaz – vendar o njima ne vem nič slabega. Zato me, prosim Vas, poučite, posebno o Albrehtu. Medtem pa vendar mislim, da se mora o dobrih stvarih – čeprav morda slabega človeka – pisati dobro. Mar ne?

Upam, da ste prijetno in v zdravju preživeli velikonočne praznike.

Prisrčno pozdravljam Vas, poljubljam roko milostivi gospe soprogi in ostajam Vaš vdani

Dragutin Domjanić

³ Glej opombo 1.

5.

Zagreb, 3. julija 1929

Dragi prijatelj!

Oprostite, da Vam šele sedaj odgovarjam. Moral sem na Dunaj na kongres Pen kluba in mislil sem, da boste prišli tudi Vi, pa se bova lahko pogovorila. Za Matoša je težko. Vprašal sem na več krajih, vendar knjig, ki jih želite, nisem mogel dobiti. Jaz imam Pečalbo in Vam jo pošiljam. Govoril sem z dr. Branimirom Livadićem, ki je bil dolgo urednik Savremenika in je zaradi ocen verjetno dobival Matoševe knjige, pa je rekel, da jih bo poiskal, a knjig nisem dobil. Morda se Vi sami obrnete nanj? Stanuje: Haulikova ul. št. 4. Morda tudi na dr. Milivoja Dežmana ali dr. Ivana Politea, odvetnika v Zagrebu (Dalmatinska ul. 4), od katerih je eden predsednik, drugi pa podpredsednik Društva hrvatskih književnikov; morda je kdo od njiju znan ali povezan z družino pokojnega Matoša, ki živi v Zagrebu. Jaz ju osebno ne poznam.

Žal mi je, da Vam nisem mogel bolje ustreči.

Gotovo ste slišali za nezgodo, ki se je pripetila dr. Izidorju Cankarju na Dunaju, a se je hvala bogu dobro iztekla (podrl ga je avto).

Na Dunaju je bilo dosti zanimivih stvari. Škoda, da niste prišli tudi Vi. Aranzma(n) ni bil povsod dober in Židje so imeli preveliko besedo. Vendar je bilo videti vse skupaj pomembno.

Prisrčno pozdravljam Vas in poljubljam roko mil.
gospe soprogi

ter ostajam Vaš vdani
Dragutin Domjanić

6.

Zagreb, 17. novembra 1929

Dragi prijatelj!

Prav sram me je pisati Vam. Ko sem pospravljajal na svoji pisalni mizi papirje in spise (ki so me preplavili), sem našel tudi Vaše pismo in sem s silnim negodovanjem nasproti samemu sebi ugotovil, da Vam še nisem odgovoril, oprostite! Strašno sem preobremenjen z delom. Veste, »em smo Horvati!« (kot je rekel pok. Matoš). Zato nas, posebno v Zagrebu, strašno mučijo.

Ve se, da lahko obdržite mojega Matoša, kolikor hočete.

Pri nas ni nobenih posebnih novic, razen da vedno iščejo in najdejo – komuniste. Sum pa lahko pade na vsakogar, kar ni posebno prijetno. Človeku se lahko še zgodi, da odgovarja pred sodiščem, v katerem je dr. Gradnik.

Čudim se, da je dr. Gradnik – pesnik – sprejel mesto pri takem izrednem sodišču. Jaz ne bi mogel. Težko je – brez apelacije – soditi, posebno v precej političnih stvareh. Za kariero bi bilo to lahko dobro. Jaz na to niti ne mislim več (in nikoli nisem), ampak na pokoj. Da se spočijem. To, kakor nam gre, ni več spodobno – nimam nič časa, roka me boli od pisanja in oči mi pešajo. Pa ko bi bilo to vsaj zanimivo. V malih stvareh moramo biti do skrajnosti pravični, v velikih pa delajo drugi, kar hočejo. Zavest, da delaš prav, je sicer lepa, a človek bi rad malo, posebno duhovno, živel tudi zase.

Ali ste bili kje letos poleti? Jaz sem tako imenovani dopust prebil v Zagrebu pri spisih. Samo ob nedeljah kam grem. Enkrat sem bil spet na Vršiču in gledal v deželo, ki je sedaj – »italijanska«. In to je vse strašno!

Sedaj imate Vi v Ljubljani bana. Bolje je, da je 9 banovin kot mnogo oblasti, vsaj ceneje je. Vse je odvisno od tega, kako se bo to razvilo oziroma smelo razvijati.

Jaz si posebno dobrega ne nadejam.

Devet banov, devet Jugovičev. Ali so našli prav Jugoviče?

Pri nas sedaj dneve in dneve (ponoči naj kar) dežuje in dežuje. Tudi v Ljubljani gotovo ni bolje. Tudi to vpliva na razpoloženje, bolje na nerazpoloženje.

Glede književnosti ne vem nič novega. V Pen klubu so spet izbrali za predsednika mene. Ni mi ravno všeč, ker se vse skupaj vzdržuje s silo, ni prave sloge, posebno med nami v Jugoslaviji. Z Beogradom je težko, ne da se dobiti niti odgovora.

V Zagrebu spet nekaki elementi, bivši člani kluba, izpodkopujejo in izpodjedajo, kjer morejo. Jaz pa imam zmeraj občutek, da se hoče vse centralizirati v Beogradu. Vsa čast, ko bi bili kulturna celota in ko bi bilo tam središče vse naše kulture, pa ni, in politika je zelo daleč od kulture. Pa vendar je treba obdržati pene tudi zunaj Beograda, da bi imeli zvezo s svetom – z Evropo.

Lepo bi bilo, ko bi tudi mi posamezniki imeli osebno zvezo z Evropo, ko bi lahko malo odšli tja na svež zrak, a razmere so nas prikovala na naše poklice.

Hotel sem Vam omeniti, da je tista pesem o trsju, ki bi morala biti tiskana v Petruškovih Odmevih,⁴ spomin na moje bivanje v Ljutomeru, posebej pa na izlet k Vam, v Vaš vinograd, česar se zelo rad spominjam. Bral sem, da je list Odmevi izšel, pa ga še nisem videl.

Še enkrat mi oprostite, da Vam šele sedaj pišem.

Sprejmite izraz mojega posebnega spoštovanja.

S priskrčnim pozdravom

Vaš vdani Dragutin Domjanić

(Zagreb, Gundul. ul. 311.)

7.

Zagreb, 30. decembra 1929

Dragi prijatelj!

Jutri bo zadnji dan tega leta, in kaj nam je prineslo dobrega? Samo posameznik je lahko še zadovoljen, da je ostal nekako zdrav in cel, drugega pa nič. Nič ni gotovega. Vedno kot da smo na nekih tleh, ki nam lahko vsak

⁴ Domjanić je bil s Petruškom do konca življenja v prijateljskih stikih. Poleg tega je v časopisu Odmevi Domjanić objavil več kajkavskih pesmi: Spomen na Ljutomer – Hajda, V gorice, Odmevi I, jesen 1929, 18; V inju – Park, Ladanjsko groblje, Odmevi, zima 1930, 29; Dve protuletne – V senci, Jutro, Odmevi III, pomlad 1930, 20; Bogečko groblje, Mrtvi tiček, Odmevi IV, poletje 1930, 17; Dva kipca – V suncu, V senci, Odmevi II, 1+3, 1931, 12; Mesečina, Odmevi III, 4–6, 1932, 21; Kosci, Na žveglici, Topole, Odmevi II, 3, 1933, 14, na str. 29 iste številke so še objavljene Jutro pred gradom, Več zime ni..., V belih rožicah. Omenimo, da je tudi v časopisu Dom in svet, letn. 43, št. 9–10, 1930, 287, objavljena Domjanićeva kajkavska pesem Sunce, v tem časopisu je Fr. Stelè napisal nekrolog, posvečen Domjaniću, ki je umrl 7. junija 1933, glej Dom in svet I, 1933, 321–322.

čas zmanjkajo pod nogami. Kaj pa ideali, pa smisel vse te tlake? Ko bi še ljudje, mnogi tudi skrito, ne imeli v sebi neke vere, da mora vendarle enkrat (morda tudi po našem življenju) zmagati pravica in dobrot, res ne bi bilo vredno živeti. Lepo je, če lahko kdaj komu napraviš kaj dobrega, vendar pa bi hotel tudi nekaj zase. Sedanja mladina najbrž razumeva vse drugače. Bolj praktično, brez skrupulov. Mi moramo oditi, kdo bi to vedel? Če bodo vse te razmere okrog nas še trajale, se bojim, da se bo spet razpršilo vse, o čemer smo nekdaj sanjali, in da bodo naši dragi sosede, Italijani in drugi, vsak odgriznili svoj kos. Tiste lepe besede, ki se govore o ljubezni, enakosti itd., so žal laž tudi danes, krvava laž. Moj bog, kam vodijo? Mar mislijo, da bo musolinizem rešil Italijo in španske metode ohranile Španijo? Žal, vse bo ostalo – španska vas – ali v najboljšem primeru: Potjomkinove vasi. A gorje tistim, ki jih zajame potop. Posebno inteligenci.

Naravno, bilo bi dobro, ko bi se nekako zbližali, mi, ki smo sosede in bratje, pa tudi to gre težko. Tako močno se je povečal egoizem tako posameznika kot naroda, da eden drugemu sploh več ne verjame. Vsak se boji za svoje golo življenje.

Mislim, da je nas Hrvate in Slovence najbolj razdelila politika. Slovenci so si preveč nadejali od Beograda in so večkrat hoteli povoziti Hrvaško. Tega pa ne more biti. Nato so prišle druge velike besede pri nas in drugje in sedaj smo tako eni kot drugi mirni in zadovoljni in se uradno navdušujemo – in gremo k vragu.

V književnosti? Ne hvalim vsega, kar je staro, in ne obsojam novega. Ampak ton, s katerim ti mladi, od katerih mnogi za to nimajo niti izobrazbe niti pravice, govorijo o književnosti – ta ton je ton nogometnih (mislim da celo) juniorjev.

Omenili ste skrbi za slovenski jezik.

Ni dvoma, da bi kak modrijan lahko prišel na misel, da je treba vse izenačiti tako, da bi vsi mi govorili v enem (seveda beograjskem) jeziku in pravopisu. Mislite, da ne bi tudi takrat deputacije navdušeno pozdravljale te »srečne« misli? Tudi deputacije iz Slovenije.

Ni dvoma, da morate Vi Slovenci čuvati svoj jezik, v katerem Vi najmočneje živite in s katerim se branite pred propadom, ki nas Hrvate bolj ogroža. Imate svojo lepo književnost, svojo znanost, pa seveda tudi vse življenje duha in srca v svojem jeziku. Če se tu ne obranite, je propad blizu. Mi, ki imamo isti jezik z – vlado, se moramo braniti z drugimi sredstvi. To pa je vse še kako težak boj za obstanek. Sredstva proti nam (tako enim kot drugim) se ne izbirajo. Kritike ne sme biti, materialno pa smo vsi skupaj in kot posamezniki tako nemočni. Morda prav nekatera preveč nasilna dejanja krepijo našo zavest in upamo, da ne bomo propadli, če tudi pod kulturno močnejšim nismo propadli.

Jaz se z Vami popolnoma strinjam glede slovenskega jezika in kulture, in to svoje prepričanje povsod zastopam ter zahtevam, da imajo tudi Slovenci vse, kar ima kulturni narod – seveda tudi akademijo. Vi ste posebna kulturna enota, in če imate svoj jezik, svojo znanost, imate pravico do svoje akademije. Vsi niso tega mnjenja, posebno v Beogradu ne.

Vaš članek o Matošu mi je bil všeč. Bil je velik talent, nesrečen človek, pogosto grob, a v srcu dober. Misli je, da so njegove najboljše stvari pesmi, pa se je resno razjezil, ko sem mu nekdaj rekel, da so njegove druge stvari boljše. Ko bi bil lahko mirno in urejeno živel, bi bil ustvaril tudi boljše stvari – kot tudi mnogi med nami.

Končujem na starega leta dan, ker sem moral zaradi obiska včeraj prenehati.

*Želim Vam in milostivi gospe soprogi
srečno novo leto in vse dobro v njem.*

*S prisrčnim pozdravom Vaš vdani
Dragutin Domjanić*

8.

Zagreb, 20. marca 1930

Dragi prijatelj!

Če se imam komu zahvaliti za krasni uspeh akademije v mojo čast in celotne prireditve, je to v prvi vrsti Tebi, dragi pesnik! Ti si se veliko trudil in žrtvoval, da je bilo vse tako lepo in nadvse prisrčno.

Ti si dal vsemu tisti glavni ton – toploto in iskrenost.⁵ Drugače ta proslava, ki mi je bila prirejena, ne bi tako izredno uspela, čeprav jaz – bodimo iskreni – vsega tega, vsaj v toliki meri, nisem zaslužil.

Vem, da so se trudili tudi drugi, toda Ti si ob mojem bivanju izgubil cele dni, – pa tudi noči, samo da mi ustrežeš. Ob Tebi se je žrtvovala tudi Tvoja milostiva gospa soproga. Najlepša ji hvala.

Hvala Ti za vse, kar si naredil Ti sam osebno v svojem imenu, pa tudi iz raznih drugih naslovov in časti, ki jih imaš kot človek, ki je sedaj v Sloveniji kulturno najmočnejši.

Prosim Te, izrazi zato mojo največjo zahvalo tudi članom ljubljanske opere. Vsem, ki so sodelovali pri akademiji in g. ravnatelju opere Poliču,⁶ ki se je zelo trudil, in solistom gg. Gostiču,⁷ gospe Štaglarjevi,⁸ gospe Šaričevi,⁹ g. Majdičevi,¹⁰ gospodom Betettu¹¹ in g. Primožiču in g. Lipovšku¹² ter vsem damam ter gospodom od zbora Glasbene matice¹³ – vsem hvala. Vsi so svoje točke izredno lepo izvedli.

Hvala tudi Pen klubu v Ljubljani, ki je z občino mesta Ljubljane priredil to uspelo proslavo.

⁵ O. Župančič je imel na akademiji v ljubljanski operi 14. marca 1930 slavnostni govor; tiskan v Župančičevem ZD 7, 172.

⁶ Polič je takrat Domjanićev »literarni, pesniški večer... z opernim orkestrom otvoril ter kot prvo točko proizvajal Kolo iz Baranovićeve suite in baleta Licitarsko srce«.

⁷ »Gostič je zapel tri pesmi B. Širole iz zbirke V suncu i senci: Če krova ni, Bročica, ter Škrlaček, s klavirjem. Gostič je v predzadnji točki sporeda kot solist zapel tudi Lucievo Spi jalšina z orkestrom.« Mišljena je uglasbitev Domjanićeve istoimenske pesmi.

⁸ »Štaglarjeva je bila poleg g. Betteta ta večer najodličnejša solistka.«

⁹ »Šaričeva je recitirala več Domjanićevih pesnitev.«

¹⁰ »Gdč. Majdičeva je pela dve pesmi: omenjeno umetniško silno mnogo vredno Mesečino Lajovica ter Konjovićevo posrečeno Popevko.«

¹¹ Glej opombo 17.

¹² »Klavir je pri vseh pesnih, ki so to zahtevale, s toplim umetniškim občutenjem oskrbel g. Lipovšek.«

¹³ »Matični pevski zbor, neverjetno priden in žilav, je v moškem zboru zapel Jozefovičovo Zdrava Marija (torej na besedilo istoimenske Domjanićeve pesmi, A. J.) odlično kompozicijo moderne smeri ter v mešanem zboru prisrčen, globoko občuteni Lajovicev Lan (Domjanićevo besedilo, A. J.) / . . . J. Konstatiram, da morda razen Širole ni Domjanića nihče ta večer tako iskreno in izčrpno komponiral kakor Lajovic z Lanom in Mesečino, pa tudi nihče tako toplo interpretiral kakor Matičin zbor pod ravnanjem Poliča.« Tu navedeni citati so iz Jutra, št. 63, 16. III. 1930, 5. Avtor članka o Akademiji v čast Domjaniću v rubriki Naši kraji in ljudje je podpisal s šifro -č.

Prijeten in izredno ubran je bil banket, ki je bil bolj prisrčen kot uraden, čeprav je bil posebno svečano prirejen. Manj prijetna ni bila niti ruska carska večerja,¹⁴ ki se je najbrž zaradi svečanosti ali zaradi pomladi končala z velikim zalivanjem nebeškega vrtnarja. Še več bo cvetja in pesmi. – Morda bodo ti dnevi pomenili tudi pomlad za našo vzajemnost in ljubezen, da Sotla ne bo več meja. Hvala gospodom od Pen kluba – seveda tudi gospem, ki so z veliko ljubeznijo polepšale prijetno zabavo pod toplim okriljem zanimive peči.

Vse je bilo lepo in prisrčno in več kot bratsko. Takega sprejema si ne bi nikoli nadejal.

Ne bi rad nikogar izpustil, pa če sem ga kljub temu, naj ne zameri, ni bilo hote. Vsem hvala! Gospoda župana nismo našli, zato Te še enkrat prosim, izrazi tudi njemu mojo zahvalo.

Gospe Cankarjevi se moram zahvaliti posebej, tudi ona se je žrtvovala zame in za mojo sestro.

Še enkrat se prisrčno zahvaljujem za ljubeznivost, ki ste mi jo vsi izkazali.

Prejmi prisrčni pozdrav od mene in od moje sestre.

Poljubljam roko milostivi gospe soprogi

in ostajam

Tvoj iskreni prijatelj
Dragutin Domjanič¹⁵

9.

Zagreb, 7. aprila 1933 (petek)

Dragi prijatelj!

Monsignor Janko Barlè mi je poslal številko Jutra,¹⁶ v kateri ste napisali oceno mojih Pesmi, izdanih pri Srbski književni zadrugi. Gotovo ste se začudili, da ste tam našli tudi mene. Nisem jim mogel odbiti, čeprav se sicer s tistimi z one strani v mnogočem ne strinjam. A kultura je druga stvar. V tem se pač ne moremo povsem raziti. Nazadnje sem že več kot 20 let sodelavec Književnega glasnika, mnogo od pesmi v tej knjigi so bile tudi prav v Glasniku natisnjene, pa zaradi tega nisem postal manj Hrvat, kot sem in vedno ostanem.¹⁷ Tudi jaz menim, da smo šele zato Jugoslovani, ker smo najprej vsak Slovenec, Srb ali Hrvat. Nianse dvigajo vrednost celoti, in različno cvetje daje vrtu lepoto. Končno smo tri kulturna središča, in če bi hoteli vse izenačiti, kot z nekakim likalnikom iti prek naših razlik, bi izginilo mnogo tistega, kar je prav zaradi razlik lepo. Pa tudi vsako duhovno bitje, še posebno duhovni ustvarjalec, ima še kako pravico do obstoja.

¹⁴ Najbrž vrsta večerje po rusko (kakršno je imel ruski car, op. prev.).

¹⁵ Pismo Otonu Župančiču je v NUK v Ljubljani, sign Ms 3/85, Župančičeva zapuščina.

¹⁶ Bila je to št. 73, 28. III. 1933, 3. Borko se je podpisal samo z »O«.

¹⁷ Zanimivo je omeniti, da je Tone Potokar v rubriki Kulturni obzornik v časniku Slovenec, št. 81, 7. aprila 1933, 4, pisal o isti zbirki: »/.../ Sicer pa Domjanič tu doli (v Beogradu, A. J.) ni neznan. Dolgo vrsto svojih pesmi je že objavil v raznih beograjskih književnih revijah. Morda je ravno on danes edini književnik pri nas, ki je enako cenjen v kajkavskem Zagrebu ko v beli Ljubljani in Belgradu. In kljub temu, da se je vedno držal svojega, da je ostal v elementu, ki mu je z rojstvom dan, je najpristnejši in najbolj ljubek ravno tam, kjer je najbolj lokalni, v svojih kajkavskih pesmih. In še to si upam trditi, da bodo ravno te njegove pesmi najdalje ostale.« In res se Potokar ni motil!

Od srca se Vam zahvaljujem, da ste se spomnili mene in moje knjige ter da ste napisali tako prijazno in toplo oceno. Tudi ob tej priložnosti so se me spet prvi spomnili bratje Slovenci. Hvala Vam za to! Lepo je, da ste se me spomnili kot pesnika pomladi. Prav imate, to je moja slabost. V duši in srcu hočem biti še vedno mlad. In vse, kar je pomlad, imam tako silno rad tako v naravi kot tudi v ljudeh.

Ko sem sestavljal knjigo, sem vzel samo pesmi, ki še niso bile natisnjene v knjigi, dal pa sem tudi nekatere, ki so iz mladih dni, pa niso prišle v knjige, večkrat niti sam ne vem zakaj. Hotel sem, da se iskreno pokažem takega, kakršen sem. Nisem zmeraj enak, grešen in pobožen in strasten in sentimental, kakor kdaj. Zato sem dal noter tudi tisto Ciganko, čeprav sem se boril sam s seboj, da bi jo vrgel iz knjige. A zakaj? Ona sem jaz! Kakršen sem, sem. Nisem hotel izpustiti niti tiste vojne. Čeprav nisem bil nikoli uradno patriotičen. Žal smo spet tam, kjer smo bili – spet čakamo svojo¹⁸ pomlad. Lepo je, da ste to opazili. Morda bi naša zagrebška cenzura zaplenila¹⁹ tudi to misel. A nas ne morejo zapleniti.

Preveč pišem o sebi, ah, krivi ste Vi, ker ste tudi pisali o meni!

Ker je sedaj pri Vas, že tudi uradno, nastopila v naravi prava pomlad, in ta je zmeraj lepa, in ker se približuje velika noč (da bi jo Bog dal tudi v drugem pomenu),²⁰ sprejmite tudi Vi moje najlepše želje za praznike, Bog Vam daj zdravja in zadovoljstva, ljudje vsaj tisto, kar so Vam dolžni dati, jaz pa bi Vam še želel dobro voljo, ki kot sonce napravi vse bolj veselo, tudi takrat, kadar je težko.

Še enkrat, najlepša Vam hvala.

*Prisrčno pozdravljam in poljubljam roko milostivi
gospo soprogi
ter ostajam*

*Vaš vdani
Dragutin Domjanić²¹*

Prevedel Marko Kranjc

¹⁸ Podčrtal Domjanić.

¹⁹ Podčrtal Domjanić.

²⁰ Neprevedljiva besedna igra: hs. Uskrs pomeni veliko noč in vstajenje (op. prev.).

²¹ Tu objavljena Domjanićeva pisma Božidarju Borku so shranjena v NUK v Ljubljani, sign. Ms 1171. Zahvaljujem se vodji rokopisne zbirke NUK Mihaelu Glavanu, da mi je omenjena pisma dovolil kopirati.

* Pisma prepisal in spremil z opombami dr. Alojz Jembrih.